שער הפסוקים — פרשת מטות

סימן ל"א:

וחצית את המלקוח בין תופשי וגו':

צריך לדייק, כי מאחר שאמר וחצית את המלקוח, היל"ל ונתת לאלעזר, ולמה חזר לומר ממחציתם תקחו. גם כי בתחלה כתיב, אחד נפש מהמש המאות, ואח"כ כתיב, אחד אחוז מן החמשים, ושינה מלשון זה ללשון זה. ולמה נתן לאלעזר אחד מחמש מאות, וללוים אחד מן חמשים. ולמה במחצית בני ישראל, הוסיף ואמר מכל הבהמה. ולמה במחצה הראשונה, כתיב ויהי המכס ומכסם לה', וממחצית בני ישראל, לא הזכיר לשון מכס. ואמנם כפי הפשט הוא, כי במחצית הראשון, לא היו מדקדקים בחשבון, אמנם היו אומרים, כמה אלפים הוא בבקר, שנים ושבעים אלף, א"כ מגיע מכסם שנים ושבעים בקר, וכן בשאר, ולזה אמר ומכסם וגו', ולזה חזר ואמר ממחציתם תקחו, כלומר, מכללות המחצית דרך כלל, תקחו מכסם. אבל במחצית בני ישראל, היה צריך למנות בפרטות כל אחד ואחד, עד תשלום חמשים, והיו לוקחים אותו מעשר ללוים, כדרך הוצאת מעשר בקר וצאן, כל אשר יעבור תחת השבט, וז"ש אחד אחוז מן החמשים, שכשנשלמו חמשים, היו אוחזים אותו למעשר. ואמנם אין חדקדוק הזה אלא בנפש אדם, אבל בבהמה לא היו מדקדקים כ"כ, אלא בכללות כנז"ל, ולזה אמר מכל הבהמה:

אמנם ע"ד הסוד, יתבאר עמ"ש חז"ל פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, ומאמר זה יתבאר עמ"ש בזוהר בפרשת בלק בפסוק אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב, דאושיט פסיעה לבר וכו'. וכמו שביארנו שם עניינו, שהוא בחי' נוקביה דז"א, שהיתה עמו בהיותם במעי אמם, בסוד פסיעה לבר. ואמנם יש בה ב' בחי', האחת, כשנולדה ויצאה מתוך ה' עילאה. והשנית, בצאתה לחוץ, בסיום הוא"ו שבה"א שניה:

והנה ב' ההי"ן אלה הם יו"ד אחת, כי שניהם נאצלו מן אבא, שהוא יו"ד. ולהיותם דינים וגבורות, נקראים מלקוח השבי. ולהיות נחלקים לשתי ההי"ן, אמר וחצית את המלקוח, ה' עילאה, ה' תתאה. ונודע, כי מלכי אדום, מן ה' עילאה אימא נפקו, הנקראת ארץ אדום כנודע. ואלה המלכים, נקראים אנשי המלחמוג כי לרוב תוקף הגבורה והמלחמה שבהם, מתה כנודע. אבל שאר הדינים והגבורות היוצאות מה' תתאה, נקראים אנשי העדה, כי הם ב"ד התחתון, והם יותר מבוסמים וממותקים, ונודע כי ב"ד התחתון נקרא עדה, כמ"ש (תהלים פ"ב)אלהים נצב בעדת אל. וזש"ה וחצית את המלקוח, שהם ב' ההי"ן, בין אנשי המלחמה, ובין כל העדה:

והנה כל הגבורות לעולם אינם רק חמשה, מן חסד עד הוד כנודע, והיסוד לוקח כללותם, ונקרא כל, שהם בגימטריא חמשים כנודע, להיותם שם למטה, כל אחת כלולה מעשר. אבל בהיותם למעלה באימא, ה"א עילאה, כל אחת כלולה ממאה, והם ת"ק, ולכן חלק אנשי המלחמה, הם אחד מת"ק, וחלק העדה הם אחד מחמשים:

והנה בחי' המלכות הנקראת פסיעה גסה כנזכר, נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, שהוא ז"א בעלה, כי ממנו ועל ידו מקבל אור ושפע שלה מאנשי המלחמה הנזכר כנודע, וזה הוא בהיותם למעלה באימא, כי אז נקראת נפש, בסוד מה שנתבאר במקום אחר, כי בהיותה שם, לא היה לה רק בחי' ההוי"ה דמלוי ההי"ן, הנקראת נפש כנודע:

וז"ש, אחד נפש מחמש המאות, ולכן ונתת לאלעזר הכהן את תרומת ה', שהיא פסיעה הנזכר, הנגדלת ע"י הכהן שהוא החסד, ואז נעשת תרומת ה' ממש, לשון ההפרשה, בסוד מ"ש בזוהר פרשת אחרי מות אתא חסד ופריש לון:

ואמנם בהיות הפסיעה הנזכר למטה, בסוד ה' תתאה אינה לוקחת דבר מאת אנשי המלחמה אלא מז"א בעלה, הנקרא ישראל, בסוד (בראשית ל"ו ל"א) לפני מלך מלך לבני ישראל ולכן אינה לוקחת רק אחד מן החמשים, שהוא היסוד הנקרא כ"ל, שהוא בגימטריא חמשים כנזכר, כי מן היסוד מקבלת השפע שלה, ולכן עתה כתיב אחוז, לפי שבסוף אות ו' שהוא היסוד, היא נאחזת לגמרי. משא"כ למעלה, בהיותה לוקחת מאנשי המלחמה, ואז נתנת אל הלוים, שהם בחי' חיילוהיה, שהם המשוררים העליונים כנודע:

ונשלים ביאור מ"ש רז"ל, פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, ומהדר לה בקדושה רבא דבי שמשא, פי', כי בע"ש, היה ז"א בורא שידין ורוחין ולילין כנודע, אבל כשקדש היום והיה ליל שבת, אז פסק מלהוליד בחיצונים, ונזדווג במלכות, ואז חזר מאור עיניו:

סימן ל"ב:

ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יתן וגו':

צריך לדעת, מה נשתנו אלו השבטים, בני גד ובני ראובן וחצי שבט מנשה, לקחת נחלתם בעבר הירדן. ואגב נבאר מה ענין ארץ ישראל ועבר הירדן. הנה ארץ ישראל, היא נוקבא דז"א, והיא כלולה מי"ס כנודע, ושיעור קומתה כשיעור קומת ז"א. ונודע, כי התחלת ראשו דזעיר, הוא מחצי הת"ת דאימא ולמטה, ולכן בהיות נוקביה גבוהה כבעלה, נמצא כי גם רישא דנוקבא מתחלת משם, ממחצית קומת אימא עילאה. ונמצא, כי נשארו למעלה כתר וחכמה וחצי בינה, וכדוגמא זאת למטה ממש. כי הנה שיעור נוקבא דזעיר, הוא י"ס, ותחלת מקומה העיקרי הוא מחצי הת"ת דז"א, במקום החזה, כנזכר באדרא רבא, ונמצא שלוקחת היא בבעלה מקום ג' ספי' וחצי, שהם חצי הת"ת ונה"י, וצריכה עוד להתפשט עד ששה ספי' וחצי בעולם הבריאה, שהם כח"ב חג"ת וחצי נצח, הרי כי שיעור קומת ארץ ישראל, שהם י"ס דנוקבא דז"א דאצילות, הוא מחצי תחתון דת"ת דזעיר דאצילות, עד חצי נצח דבריאה. נשאר עתה מן הבריאה, ג' ספי' וחצי. וכבר ביארנו, כי המלכות דבריאה, היא תמיד בהיכל קדש הקדשים דיצירה. ועד"ז מלכות דיצירה, בהיכל קדש הקדשים דעשיה. וכן מלכות דאצילות, בהיכל קדש הקדשים דבריאה. נמצא, כי נשארים בבריאה, ב' ספי' וחצי, מחוץ לתחום ארץ ישראל, שהיא מלכות דאצילות. וכנגד זה, נשאדו ב' שבטים וחצי מחוץ לארץ ישראל:

וצריך לתת טעם, למה גד וראובן, וחצי שבט מנשה, היו לחוץ ארץ ישראל, יותר מזולתם. והטעם הוא, כי הנה אמרו בזוהר, בפרשת ויצא, כשיעקב היה מוליד לראובן, היתה מחשבתו להוליד ליוסף, כי לבן הכניס לו תמורת רחל את לאה, ולכן לא יצאה בו אז טיפת הבכור, כמ"ש (בראשית מ"ט) פחז כמים אל תותר. פי', במה שנודע, כי יש ביסוד ב' נקבים, אחד מוציא טיפת זרע, ואחד מוציא מים העכורים, מי רגלים וכשיצאה טיפת הזרע להוליד לראובן, יצאה דרך נקב המים, ונמוחה שם. וזש"ה, פחז כמים אל תותר, כי נמחת הטיפה, ביוצאה דרך נקב המים. נמצא, כי ראובן אמת הוא שהוא בכור, בבחי' היסוד, אלא שהוא בבחי' נקב המים, אשר ידעת כי הוא מוצא מותר הסיגים, להשפיע בחיצונים. ולכן ראובן ירש מקומו בחוצה לארץ מעבר לירדן:

וענין זה נרמז בזוהר, בפרשת ויחי, בדף רמ"ד ע"ב ע"ש. ודע, כי ראובן הוא בדעת העליון, שבין חו"ב דז"א, אשר גם בו יש ב' נקבים, בדוגמת יסוד כנזכר, ומשם יצא ראובן, מסוד נקב שני. וז"ס פסוק, (איוב ו' ט"ו) אחי בגדו כמו נחל. כי הנחל העליון הוא בינה, שהיא סוד אות אלף, החסרה בתיבת בג"ד, כמש"ה (בראשית ל') ותאמר לאה בגד וגו'. וזה הנחל, היה בו בגידה, כי לא קבלה טפת הזרע, מנקב הזרע של הדעת, אלא מנקב המים, ומשם יצא ראובן בבגידה זו בנחל העליון שהיא בינה. וגם למטה ביסוד התחתון, אשר משם יצא גד, אירע לו בגידה זו, שיצא מנקב המים שביסוד התחתון. וזש"ה, אחי בגדו כמו נחל, שהם שבט גד, שיצאו מן היסוד דזעיר לנוקביה, בגדו, כמו הבגידה שאירע למעלה לראובן, בנחל העליון בבינה. ונמצא, כי שתי בגידות היו, אחד למעלה, ואחד למטה, והם ראובן גד. ונודע, כי גד נשרש ונאחז בעקב ימין, בסוד והוא יגוד עקב, כנזכר בסבא דמשפטים, ובחי' העקב היא גבורות ודינים כנודע. וזהו הטעם, שיצא גד דרך נקב החיצונים:

גם ז"ס גרמה, (שם ל"ב כ"ו) ותקע כף ירך יעקב, לפי שגד הוא בירך ימין, וכבר נתבאר אצלינו, מ"ש בזוהר בפרשת ויצא, כי ותקע כף ירך יעקב, אתמר על נדב ואביהוא, ולכן כשמתו, נתעברה באליהו התשבי, שהיה משבט גד, לפי שגד גרם קלקול הזה:

והנה מנשה, גם הוא בסוד ירך יעקב בגיד הנשה, ולכן נקרא מנשה, בסוד (שמות) כי נשני אלהים וכו'. ולכן גם הוא יצא לחוץ לחו"ל, ואמנם מנשה הוא מן הנקב של זרע שביסוד, אלא שגם הוא חציו מים, ולכן לא יצא לחוץ, רק אותו המחצית של שבט מנשה: